

Autor: Ilie Gulca, jurnalist de investigații

Pactul influenței maligne: Tiraspolul și Comratul, mobilizate pentru păstrarea Moldovei în zona de influență a Federației Ruse

Pe 17 mai, postul de televiziune „Pervîi Pridnestrovski” din Transnistria a recurs la un detaliu tehnic cu care a surprins publicul de pe ambele maluri ale Nistrului. Redacția principalului post de televiziune de la Tiraspol a difuzat pe Youtube emisiunea „Dialoguri cu Președintele Transnistriei”, cu subtitrare în limba română, în care liderul secesionist, Vadim Krasnoselski, a vorbit despre cum distruge Moldova economia Transnistriei.

Editorialistul oficiosului Novostipmr.md, Andrei Safonov, spune că apariția subtitrelor românești pe ecranul „Pervîi Pridnestrovski” nu este „nicio mișcare ascunsă” și că transnistrenii vor doar ca locuitorii de pe malul drept al Nistrului să știe poziția Tiraspolului. „Totul este normal și respectuos”, menționează el, ca moldovenii să citească literele românești „alergătoare” din partea de jos a ecranului după ce în Moldova „a fost impus de sus alfabetul latin în 1989”.

În ajunul referendumului pentru integrarea europeană a Moldovei și al alegerilor prezidențiale stabilite pe 20 octombrie 2024, purtătorul de cuvânt principal pentru Afaceri Externe și Politică de Securitate al Comisiei Europene, [Peter Stano](#), observă o coordonare mai largă a forțelor pro-Kremlin în Republica Moldova, inclusiv cu implicarea unor actori din regiunile transnistreană și cea găgăuză.

În opinia expertului Comisiei Europene, actorii proruși manipulează informațiile privind procesul de integrare europeană al Moldovei și provoacă temeri nefondate în rândul societății moldovenești. El se așteaptă ca aceste eforturi să se intensifice în continuare.

Politologul de la Tiraspol Andrei Safonov explică implicarea spontană a Tiraspolului în campania propagandistică împotriva referendumului pentru integrarea europeană printr-un „interes firesc” al transnistrenilor „pentru ceea ce se întâmplă la Chișinău”. „Nu suntem indiferenți față de cine va guverna Moldova și ce punct de vedere va încerca să impună Chișinăul atât poporului Moldovei, cât și Transnistriei”, a afirmat el.

Declarațiile politologului transnistrean contrastează cu retorica ferventă a [Tiraspolului](#), care invocă pretensele referendumuri din 1991 și 2006 în favoarea independenței, unirii cu Rusia și pledoaria pentru integrare eurasiatică.

Justificarea unei eventuale agresiuni din partea Rusiei împotriva Moldovei

Institutul pentru Studiul Războiului [estimează](#) că acuzațiile tot mai coordonate și tot mai intense ale Tiraspolului și Comratului la adresa Chișinăului se înscriu în retorica Kremlinului cu privire la justificarea agresiunii Ruseie împotriva Ucrainei.

Unul dintre argumentele Kremlinului pentru invazia Ucrainei este că Kievul ar fi încălcat Acordurile de la Minsk, „forțând” Rusia să declanșeze războiul pe scară largă pe 24 februarie 2022. Institutul pentru Studiul Războiului a comparat solicitările de „apărare” ale [Comratului și Tiraspolului](#) din partea Rusiei cu narațiunea similară celei din jurul Acordurilor de la Minsk. Acest fapt, subliniază experții Institutului, denotă că Kremlinul orchestrează un efort comun al actorilor pro-ruși din Găgăuzia și Transnistria pentru a destabiliza Moldova din interior.

Pe 28 februarie 2024, liderul separatist Vadim Krasnoselski a convocat așa-zisul „[Congres al Deputaților transnistreni](#)”, care a solicitat „sprijin diplomatic” din partea Rusiei ca răspuns la pretensele presiuni în creștere din partea Chișinăului. La aproximativ o lună de la demersul Tiraspolului, pe 20 martie, guvernatoarea regiunii autonome găgăuze, Evghenia Guțul, în cadrul unui interviu pentru publicația rusească „Izvestia”, [a cerut](#) „protecție” din partea Rusiei pentru etnicii găgăuzi, invocând aceleași pretense presiuni din partea Chișinăului.

Serviciul de Informații și Securitate al Moldovei suspectează conducerea de la Comrat de intenția de a organiza în viitorul apropiat un congres similar celui de la Tiraspol prin care să solicite „protecția” / „*zaščita*” Moscovei împotriva „abuzurilor din partea Chișinăului”.

Utilizarea unui cuvânt care înseamnă atât „apărare”, cât și „protecție”, în opinia experților Institutului pentru Studiul Războiului, are menirea să seteze condițiile necesare Kremlinului să interpreteze „apărare” într-un sens militar, „dacă preferă acest lucru”.

Politologul Andrei Safonov spune că estimările Institutului pentru Studiul Războiului sunt „ilogice”, deoarece Tiraspolul insistă pe respectarea unor „acorduri recunoscute la nivel internațional, inclusiv formatul „5+2”, care nu au nimic în comun cu tematica militară”. Ceea ce vrea Transnistria, insistă el, este „libera activitate economică externă” și „libera circulație a fluxurilor de mărfuri și pasageri”.

Biroul Politici de Reintegrare nu vede „pregătiri” pentru aplicarea scenariului unei eventuale agresiuni a Rusiei împotriva Moldovei. Subliniind că pledează constant pe calea negocierilor în soluționarea dosarului transnistrean, Chișinăul menționează că formatul de negocieri „5+2” nu poate să fie convocat în condițiile războiului din Ucraina și că singura platformă funcțională de dialog în momentul de față este „1+1”.

Nici Serviciul de Informații și Securitate al Republicii Moldova nu vede riscuri în acțiunile concertate ale Tiraspolului și Comratului. În opinia responsabililor acestei instituții, acțiunile actorilor din cele două regiuni urmăresc „să provoace panică în societatea moldovenească”, și nu scenarii care ar prezenta „riscuri reale”.

Resuscitarea miturilor fondatoare sovietice

Pe măsura apropierii referendumului pentru integrarea europeană, actorii pro-ruși de la Moscova, Tiraspol, Comrat și Chișinău își construiesc dezinformările în jurul narațiunilor despre „dispariția statului moldovenesc”, a „limbii moldovenești”, a „poporului moldovenesc”, care reprezintă de fapt miturile fondatoare ale propagandei sovietice:

Dezinformările fondatoare ale propagandei ruse

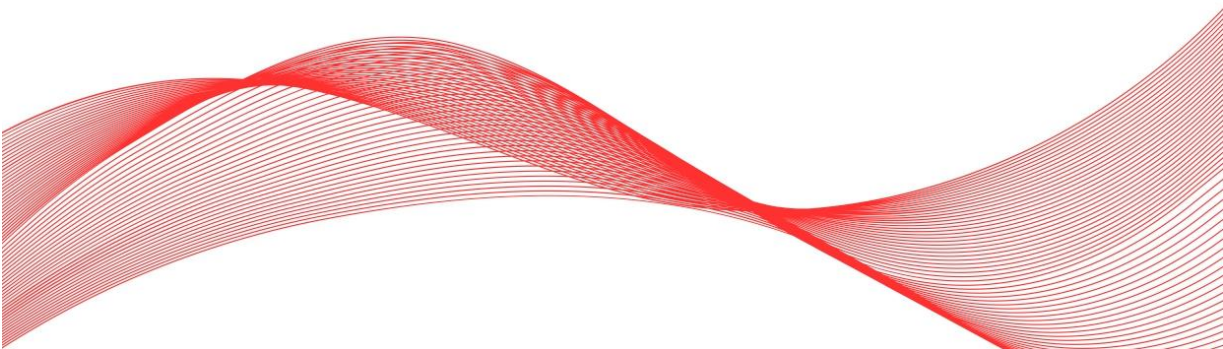
01 Dispariția limbii moldovenești
și a identității moldovenilor

02 Găgăuzia are dreptul
la autodeterminare externă

03 Moldova este vinovată de blocarea
formatului „5+2”

04 Sandu și Europa este NATO
și Război

05 Pierderea statalității și a valorilor
tradiționale

Falsul 1. Dispația limbii moldovenești și a identității moldovenilor

Falsul 2. Găgăuzia are dreptul la autodeterminare externă

Falsul 3. Moldova este vinovată de blocarea formatului „5+2”

Falsul 4. Sandu și Europa este NATO și Război

Falsul 5. Pierderea statalității și a valorilor tradiționale

Sanționarea celor două televiziuni găgăuze – TV-Găgăuzia și ATV – la sfârșitul lui aprilie a provocat furia Ministerului Afacerilor Externe al Federației Ruse care, prin reprezentanta sa oficială, Maria Zaharova, nu a ratat ocazia să disemineze din nou, de data asta de la Moscova, aceleași falsuri: „Pierderea identității moldovenești, a statalității și a valorilor tradiționale”; „lipsa democrației” și „dependența Guvernului R. Moldova de România”.

În continuare, vom analiza fiecare dintre narațiunile indicate mai sus, vom arăta felul în care își propun acestea să afecteze integrarea europeană a Moldovei.

Falsul 1. Pierderea limbii moldovenești și a identității moldovenilor

Falsul despre denumirea limbii române își are originea în politicile de asimilare lingvistică și etnică ale Imperiului Rus (1860-1917) și, respectiv, ale URSS (1940-1991) față de etnicii români de pe teritoriul actual al Moldovei.

Mitul propagandistic este exploatat de actorii politici și activiștii pro-ruși în special în campaniile electorale pe teritoriul aflat sub jurisdicția Chișinăului și folosit constant de către Tiraspol și pentru a antagoniza și mai mult negocierile pentru soluționarea dosarului transnistrean.

Noutatea dezinformării constă în decizia Curții Constituționale din 11 martie curent prin care a fost recunoscută constituționalitatea modificării legislative cu privire la înlocuirea denumirii „limba moldovenească” cu sintagma „limba română” în toate actele normative.

Dezinformarea cu privire la limba română a avut un loc distinct în discursurile participanților la manifestarea dedicată referendumurilor ilegale din februarie 2014 și transmisă de cele două posturi TV găgăuze sancționate de Consiliul Audiovizualului.

Ulterior, decizia Curții Constituționale a fost asociată de Maria Zaharova cu „experimentele celui de-al Treilea Reich”, inoculând ideea că corectarea denumirii limbii române în actele legislative ar reprezenta „un genocid împotriva unui întreg popor”.

În paralel, liderul separatist Vadim Krasnoselski a proclamat tărâmul transnistrean „singura țară din lume în care s-a păstrat limba moldovenească”. Identitatea moldovenilor a devenit un subiect prioritar al liderului de facto de la Tiraspol în special după declarațiile vicepremierului pentru Reintegrare, Oleg Serebrian, despre originea românească a locuitorilor raionului Grigoriopol.

Andrei Safonov crede că declararea „moldovenilor” și a „limbii moldovenești” ca „români” și, respectiv, „română” îngrijorează transnistreanul și găgăuzul. Și, dimpotrivă, păstrarea „națiunii moldovenești”, a „limbii moldovenești”, precum și „posibila apariție în Moldova a propriilor simboluri originale”, în opinia politologului, reduce pe viitor „amenințarea unionismului”.

De partea cealaltă, Biroul Politici de Reintegrare califică drept „neîntemeiată încercarea de a justifica separatismul transnistrean făcând trimiteri stângace la istorie”.

În cazul regiunii găgăuze, deputatul Adunării Populare de la Comrat, Alexandr Tarnavschi, explică exploatarea problemei identitare de către actorii pro-Kremlin prin atitudinea „dificilă” a etnicilor găgăuzi față de români din cauza comportamentului acestora în cel de-al Doilea Război Mondial. „Această atitudine este alimentată printr-o campanie informațională bine meșteșugită”, spune el. „Însă segmentul de populație care nutrește asemenea sentimente nu este atât de mare după cum se pare. Liceul moldovenesc din Comrat este plin până la refuz, iar doritorii sunt în primul rând elevi găgăuzi.”

Preferința Moscovei pentru operațiunile psihologice speciale în Găgăuzia, continuă deputatul, poate să fie înțeleasă prin inacțiunea Chișinăului în ceea ce privește integrarea acestei comunități. „Guvernul a deschis în regiunea găgăuză doar trei școli cu predare în limba română din cele 45 existente. Unde sunt programele de studiere a limbii de stat? Familiile tinere au interes să învețe limba română.”

Falsul 2. Găgăuzia are dreptul la autodeterminare externă

Guvernatoarea regiunii găgăuze, Evghenia Guțul, acuză constant Guvernul de la Chișinău că încalcă Legea privind statutul special al regiunii găgăuze. La insistența reporterului publicației rusești, bașcana a ajuns să vorbească chiar despre o eventuală ieșire a Găgăuziei din componența Republicii Moldova.

Narațiunea respectivă a fost lansată în februarie 2014, în ajunul semnării Acordului de Asociere dintre Moldova și Uniunea Europeană și, de atunci, este diseminată sistematic în momente de cotitură pentru Moldova, cu scopul răspândirii sentimentelor de incertitudine și neîncredere în instituțiile statului moldovenesc.

De data asta, dezinformarea survine în contextul referendumului din toamna lui 2024 pentru aderarea Moldovei la Uniunea Europeană. Promotorii dezinformării amenință că integrarea Moldovei în Uniunea Europeană dezleagă mâinile găgăuzilor să își aleagă ei înșiși vectorul de dezvoltare externă a autonomiei.

În realitate, conform legii din 1994 cu privire la statutul regiunii găgăuze, locuitorii au dreptul la autodeterminare externă numai în cazul în care Republica Moldova își pierde independența. Moldova nu și-a schimbat statutul de stat independent și suveran nici în 2014 și nici nu își propune să facă acest lucru în 2024. Mesajele despre legalitatea și legitimitatea unor astfel de referendumuri în autonomie sunt neîntemeiate.

Totuși, deputatul Adunării Populare a UTA Găgăuzia Alexandr Tarnavschi consideră că Chișinăul admite anumite încălcări ale legii cu privire la statutul special al regiunii manifestate prin refuzul șefului statului să includă bașcanul în componența Guvernului. „Chiar dacă președinta [Maia Sandu] își argumentează poziția pe provocările pe care le face Evghenia Guțul împreună cu Ilan Șor, condamnat la închisoare, pentru moment, nu există o decizie judecătorească ce ar dovedi că bașcanul este vinovat”, remarcă el.

Falsul 3. Moldova este vinovată de blocarea formatului „5+2”

Și narațiunea cu pricina își are originea în dezinformarea generală că Moldova este un regim dictatorial care violează toate legile și acordurile cu referire la regiunea găgăuză și cea transnistreană. Exponenții regimului secesionist consideră că formatul „5+2” și-a suspendat activitatea în 2019, „după instalarea actualei conduceri a Moldovei”.

Reprezentanții regimului pro-rus din stânga Nistrului se declară indignați că șefa statului, Maia Sandu, după investirea sa în funcție în 2020, a anunțat că nu se va întâlni cu conducerea Transnistriei, inclusiv cu Vadim Krasnoselski. „Acesta a fost un act de perturbare directă a negocierilor, deoarece în 1990-2020 conducătorii Moldovei și Transnistriei s-au întâlnit în ciuda celor mai acute contradicții”, spune Andrei Safonov.

Acuzațiile la adresa Maiei Sandu că formatul „5+2” este blocat din cauza refuzului șefului statului de a comunica direct cu liderul secesionist sunt neîntemeiate. Conform formatului, cele două părți sunt reprezentate în procesul de reglementare prin negociatorii lor politici, și nu de președintele Moldovei sau liderul autoproclamat de la Tiraspol.

În plus, pe 29 ianuarie 2024, ambasadorul cu misiuni speciale al Ucrainei, responsabil de dosarul transnistrean, Paun Rohovei, a subliniat la Chișinău că formatul „5+2” este nefuncțional din cauza prezenței în cadrul său a Rusiei, care „nu are drept moral și nici legal să participe la astfel de tratative”.

Formatul „5+2” este alcătuit din reprezentanți ai Moldovei și Transnistriei (părți), ai OSCE, Rusiei, Ucrainei (mediatori), Uniunii Europene și Statelor Unite (observatori). Ultima ședință a tuturor părților a avut loc în octombrie 2019 la Bratislava.

Falsul 4. Sandu și Europa este NATO și Război

Dezinformarea respectivă a apărut în contextul războiului Rusiei împotriva Ucrainei și este colportată tot mai intens pe măsura apropierii alegerilor prezidențiale și a referendumului privind integrarea Moldovei în UE.

Actorii pro-Kremlin își construiesc dezinformarea pe ideea că Moldova este acceptată în Uniunea Europeană cu „scopul real” de a deveni membru NATO, fapt care îi va permite Occidentului să facă din moldoveni „carne de tun în războiul din Ucraina”.

Calificarea Occidentului drept „agresor” reprezintă, de fapt, o tactică clasică de manipulare pentru a prezenta Rusia ca victimă și a distrage atenția publicului de la propria sa agresiune. Nici UE, nici Occidentul și nici NATO nu au declarat război Rusiei. În același timp, UE, SUA și multe state membre NATO oferă Ucrainei asistență militară și de alte feluri pentru a o ajuta să respingă agresiunea neprovocată a Rusiei, fără să fie implicate în lupte.

Diseminarea acestei narațiuni false în regiunea găgăuză se explică în opinia lui Alexandr Tarnavski prin atitudinea sceptică pe care o au găgăuzii față de Uniunea Europeană. „La alegerile prezidențiale precedente, pentru Maia Sandu au votat 5% din găgăuzi, majoritatea, 95 la sută, a votat pentru Igor Dodon”, a amintit el.

Uniunea Europeană este percepută de o bună parte de găgăuzi ca „o provocare pentru valorile tradiționale”, „ei asociază UE cu comunitatea LGBT+”. În același timp, continuă legislatorul de la Comrat, în imaginarul locuitorilor din sudul Moldovei UE este asociată cu corupția.

Chiar dacă UE a investit mult în regiune în ultimii ani, relevă deputatul, din păcate, fosta bașcană Irina Vlah a cheltuit acești bani foarte netransparent. Și, în plus, adaugă el, actorii pro-ruși din regiune cultivă ideea că „UE ar fi dușmanul Rusiei”.

Falsul nr. 4 Pierderea statalității și dispariția valorilor tradiționale

Această narațiune este construită din două elemente: 1) statul Republica Moldova va dispărea în urma unirii cu România și 2) integrarea europeană va duce inevitabil la dispariția ortodoxiei și familiei.

Inițial, în anii 90 ai secolului XX, după destrămarea URSS, prima parte a narațiunii urmărea scopul să prevină o eventuală unire a Moldovei cu România. Cu timpul, acestui obiectiv i-au fost adăugate elemente legate de Uniunea Europeană și Occident ca forțe care influențează în mod decisiv procesele din Moldova.

Al doilea element al dezinformării ține de valorile tradiționale pe care Moldova riscă să le piardă odată cu apropierea de UE și Occident – familia ca parte a valorilor tradiționale.

Insistența pe „pericolul LGBTI” se explică prin intoleranța în societatea moldovenească față de persoanele din comunitatea respectivă. Un studiu realizat de Consiliul pentru egalitate arată că aproape 70 la sută din moldoveni nu ar accepta să fie vecini cu persoane LGBTI (lesbiene, bisexuale, trans și intersex), iar 60% nu le-ar accepta cel puțin în calitate de colegi de muncă. Propaganda Kremlinului preferă să reducă valorile occidentale la drepturile minorităților sexuale.

La puțin timp distanță de la acordul liderilor UE de a deschide negocierile de aderare cu Moldova, liderul regiunii nerecunoscute transnistrene Vadim Krasnoselski a anunțat cu solemnitate 2024 anul „valorilor familiei”. De fapt, această acțiune denotă o alinie fidelă a regiunii la politicile rusești anti-LGBTI și introducerea sancțiunilor pentru ceea ce Kremlinul numește „propaganda relațiilor sexuale netradiționale și negarea valorilor familiale”.

Sub pretextul „asigurării securității intelectuale, morale și psihice a societății”, regimul secesionist de la Tiraspol își propune să interzică „acțiunile care promovează relațiile sexuale netradiționale și negarea valorilor familiale”.

Cum luptă Moldova împotriva războiului hibrid și propagandei ruse?

Urmărind provocarea unor tulburări politice și subminarea instituțiilor democratice, Kremlinul exploatează incapacitatea autorităților moldovenești de a contracara cu mijloace legale tacticile războiului hibrid.

Spațiul informațional al Moldovei este separat în două părți distincte: activitatea mediatică pe malul drept al Nistrului este reglementată de Consiliul Audiovizualului, în timp ce malul stâng rămâne în afara oricărui control. Regulatorul de la Chișinău nu are pârgii să oblige posturile Radio și TV transnistrene să funcționeze în baza unor licențe.

Pe fundalul imposibilității Consiliului și inacțiunii autorităților constituționale, se înregistrează cazuri în care semnalul posturilor de Radio din stânga Nistrului, prin amplificare, ajunge să interfereze cu cel al posturilor din partea dreaptă a Nistrului. „Ei își propun să acopere o zonă din ce în ce mai largă pe malul drept. Și aici statul trebuie să decidă cum să intervină pentru a contracara asemenea acțiuni”, a spus președinta Consiliului Audiovizualului, Liliana Vițu.

Nici în cazul regiunii găgăuze nu este ușor să combați dezinformarea. Consiliul Audiovizualului înregistrează cazuri de activitate nelicențiată și neautorizată. În Moldova, licența este necesară pentru TV, în timp ce autorizația permite activitate de operator de cablu. „În urma unor controale, am depistat retransmiterea de către doi operatori de cablu a unor conținuturi interzise, care propagau războiul și incitau la ură”, a adăugat Vițu. „În cazul activităților nelicențiate nu ai ce suspenda. Am putut aplica amenzile maxime prevăzute de Codul serviciilor media audiovizuale după care am informat celelalte autorități – Serviciul Fiscal de Stat, Procuratura, Agenția Națională pentru Reglementare în Comunicații Electronice și Tehnologia Informației etc.”

Să revenim la 26 aprilie 2024, atunci când Consiliul Audiovizualului a amendat postul public de televiziune de la Comrat, controlat de gruparea criminală Șor, și un post TV privat pentru admiterea dezinformării. Cele două televiziuni admiseseră abaterile pe 2 februarie 2024, în timpul sărbătoririi la Comrat a referendumurilor ilegale din 2014.

Liliana Vițu a explicat reacția întârziată la falsurile lansate acum trei luni prin necesitatea de a demonstra dezinformarea în timp în scopul de a evita eventuale litigii la Curtea Europeană a Drepturilor Omului pentru libertate de exprimare.

Alexandru Tarnavski spune însă că amenda aplicată postului public regional este de fapt suportată de contribuabilii regiunii, și nu de administrația televiziunii controlate de Ilan Șor, din cauză că instituția media este finanțată din bugetul public local.

Deputatul Adunării Populare subliniază că postul public de televiziune, Gagauziya Radio Televizionu, și rețelele de socializare sunt mijloacele principale de propagare a dezinformării pro-Kremlin în regiune. „Televiziunea publică este condusă de o persoană apropiată lui Ilan Șor, Vasile Dermenji”, a precizat el. „Postul Public de Televiziune, Moldova 1, are o acoperire mică în regiune din cauza barierei lingvistice. Astfel, unica sursă de informare pentru găgăuzi este Gagauziya Radio Televizionu, care îi face campanie lui Ilan Șor și Evgheniei Guțul, de aici și imaginea negativă a Chișinăului.”

Vorbind despre pârgiile Consiliului Audiovizualului pentru a combate și a preveni dezinformarea, Liliana Vițu a afirmat că sancționarea televiziunilor pentru privind asigurarea informării corecte descurajează actorii mediatici să recurgă la dezinformări.

„Avem câteva posturi care au fost campioni la sancțiuni pe articolul 13 - Asigurarea informării corecte - în 2022 și iată că, în 2023, practic, nu am mai avut sancțiuni pe articolul cu pricina”, spune președinta Consiliului, recunoscând că reglementarea nu are cum să țină pasul cu amenințările războiului hibrid: „Acțiunile de război hibrid înseamnă nu doar știri false. Ele urmăresc să cultive neîncrederea oamenilor în instituțiile statului, să cultive incertitudinea și îngrijorarea pentru ziua de mâine, să exploateze vulnerabilitățile și fobiile caracteristice unei anumite societăți, ceea ce înseamnă operațiune de influențare malignă.”

Notă de limitare a responsabilității

Acest articol este publicat în cadrul proiectului „Construirea comunicării strategice pentru combaterea dezinformării rusești în Moldova”, implementat de „Expert-Grup” în parteneriat cu Centrul de Studii Europa de Est, cu sprijin financiar din partea Ministerului Afacerilor Externe al Lituaniei. Autorul este singurul responsabil pentru informațiile furnizate în articol.